

บทที่ 2

การศึกษาเอกสาร

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสำรวจและการศึกษาทางพฤกษอนุกรมวิธานในประเทศไทย บริเวณโดยรอบวนอุทยานป่ากลางอ่าว อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และบริเวณใกล้เคียง ปรากฏดังนี้

ปี ค.ศ.1868 Jean Baptiste Louis Pierre ได้สำรวจและเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้บริเวณตั้งแต่จังหวัด ราชบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ ได้ประมาณ 300 ตัวอย่าง ตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งเก็บรักษาอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส และมี บางตัวอย่างอยู่ที่พิพิธภัณฑ์คิว และหอพรรณไม้อื่น ๆ (Larsen, 1979)

ปี ค.ศ.1889-1891 Dr.Arthur Keith ได้สำรวจและเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้บริเวณอำเภอบางสะพาน และ อำเภอใกล้เคียง ในท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร ได้ประมาณ 500 ตัวอย่าง ปัจจุบันตัวอย่างพันธุ์ ไม้แห้งเหล่านี้เก็บรักษาอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ (Larsen, 1979)

ปี ค.ศ.1889-1899 Charles Curtis ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้ที่เกาะลังกาวิ เกาะตะรุเตา ทุ่งคา กระสม พังงา และตะกั่วป่า หลายครั้ง ได้ตัวอย่างพันธุ์ไม้ไปประมาณ 200 ตัวอย่าง ซึ่งขณะนี้เก็บรวบรวมไว้ ที่ประเทศสิงคโปร์เช่นกัน (Larsen, 1979)

ระหว่างปี ค.ศ.1923-1933 Arthur Francis George Kerr ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้ในภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้ ดังนี้ (Jacobs, 1962)

เดือนกรกฎาคม-กันยายน ในปี ค.ศ.1923 ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บริเวณจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และปีนัง ได้ตัวอย่างประมาณ 824 ตัวอย่าง

เดือนธันวาคม ในปี ค.ศ.1925 - มีนาคม ในปี ค.ศ.1926 ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บริเวณ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ได้ตัวอย่างประมาณ 568 ตัวอย่าง

เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ในปี ค.ศ.1926 ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บริเวณอำเภอหัวขาง สามร้อยยอด ปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ตัวอย่างประมาณ 276 ตัวอย่าง

เดือนธันวาคม ในปี ค.ศ.1926 - เมษายน ในปี ค.ศ.1927 ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บริเวณ
จังหวัดชุมพร และสุราษฎร์ธานี ได้ตัวอย่างประมาณ 1,717 ตัวอย่าง

เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ในปี ค.ศ.1927 ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บริเวณจังหวัดสุราษฎร์
ธานี ครั้งที่ 2 ได้ตัวอย่างประมาณ 461 ตัวอย่าง

ปี ค.ศ.1927-1928 ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา สตูล
และพัทลุง จำนวน 3 ครั้ง ได้ตัวอย่างประมาณ 2,440 ตัวอย่าง

เดือนธันวาคม ในปี ค.ศ.1928 - มีนาคม ในปี ค.ศ.1929 ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บริเวณ
จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต ได้ตัวอย่างประมาณ 1,345 ตัวอย่าง

เดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม ในปี ค.ศ.1930 ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บริเวณจังหวัด
สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ ตรัง และพัทลุง ได้ตัวอย่างประมาณ 1,197 ตัวอย่าง

ปี ค.ศ.1926-1976 มีนักพฤกษศาสตร์หลายท่านทั้งไทยและชาวต่างประเทศ ได้เข้าไปสำรวจและ
เก็บตัวอย่างพรรณไม้ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี มาโดยตลอด ทำให้พบพันธุ์ไม้ชนิดใหม่หลายชนิด เช่น
Larsenia decumbens Brem., *Rostellaria bankaoensis* Brem., *Semnostachya glandulosa*, *Afgekia*
mahidolae Burt et Chermisrivathana และ *Barnettia pagetii* (Craib) Santisuk เป็นต้น (อ้างถึงใน สุกชัย,
2533)

ปี ค.ศ.1930 Frederick William Foxworthy ได้สำรวจและเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้ในบางบริเวณของ
จังหวัดปัตตานี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้จำนวน 250
ตัวอย่าง พบว่าพืชกลุ่มใหญ่ที่สุดของภูมิภาคนี้เป็นพืชวงศ์ DIPTEROCARPACEAE (Smitinand, 1980)

ปี ค.ศ.1966 Kai Larsen และ Ebern Warncke ได้รายงานการร่วมสำรวจตามโครงการพรรณพฤกษ
ชาติของประเทศไทย บริเวณอำเภอหัวหิน ปราณบุรี ห้วยสะแก บางสะพาน และจังหวัดชุมพร ได้ตัวอย่าง
ประมาณ 454 ตัวอย่าง ในบริเวณชายหาดอำเภอบางสะพานพบ *Ipomoea pes-caprae* และพบพรรณไม้
ป่าชายเลนต่าง ๆ

เดือนมกราคม-มีนาคม ปี ค.ศ.1966 Gunnar Seidenfaden, เต็ม สมิตินันท์ และ G.Thorson ได้
รายงานการร่วมสำรวจตามโครงการไทย-เดนมาร์ก ครั้งที่ 5 โดยสำรวจบริเวณชายฝั่งทะเลทิศตะวันตก และ
หมู่เกาะต่างๆ ตั้งแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ นครศรีธรรมราช ได้ตัวอย่างประมาณ 1,390
ตัวอย่าง

ปี พ.ศ.2519 ชาญชัย ยาวุฒิ ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางนิเวศวิทยาของป่าดิบชื้น อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการวางแปลงตัวอย่างขนาด 10 x 10 ตารางเมตร จำนวน 15 แปลง พบพืช จำนวน 68 ชนิด

เดือนเมษายน พ.ศ.2519 เต็ม สมิตินันท์ ได้รายงานการศึกษาเบื้องต้นของพันธุ์ไม้บนเกาะสุรินทร์ จังหวัดระนอง มีความคล้ายคลึงกับพันธุ์ไม้บนแผ่นดินใหญ่ และพบว่า *Amomum aculeatum* (ZINGIBERACEAE) เป็นพืชที่มีคุณค่าและมีความสำคัญของเกาะแห่งนี้ นอกจากนี้ จิรายุพิน จันทรประสงค์ ยังได้เก็บรวบรวม และตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ของพรรณไม้บนเกาะนี้ จำนวน 95 ชนิด

ปี ค.ศ. 1979-1980 Gordon Congdon ได้สำรวจและเก็บพันธุ์ไม้บนเกาะตะรุเตา ได้จำนวน 869 ชนิด และคาดว่าน่าจะมีพันธุ์ไม้ถึง 2,000 ชนิด ปัจจุบันตัวอย่างพันธุ์ไม้เก็บรักษาที่พิพิธภัณฑ์พืช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เดือนตุลาคม-ธันวาคม ในปี ค.ศ.1980 Tatemi Shimizu และคณะ ได้รายงานโครงการร่วมสำรวจ พรรณพฤษชาติประเทศไทย ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ในการเดินทางครั้งที่ 5 ได้ออกสำรวจและเก็บตัวอย่าง บริเวณสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง พังงา ภูเก็ต ตรัง สตูล สงขลา ตัวอย่างพันธุ์ไม้ทั้งหมดเก็บรักษาที่เกียวโต และมิซึชิมิโต ประเทศญี่ปุ่น

ปี ค.ศ.1986 J.F. Maxwell ได้สำรวจพรรณพืชที่มีระบบท่อลำเลียง บริเวณเขาคอหงษ์ จังหวัด สงขลา เก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้ได้ 596 ชนิด 128 วงศ์ โดยจัดทำรูปวิธานสำหรับตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ คำบรรยาย และวาดภาพที่สำคัญ ๆ ประกอบการรายงาน

เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ.2529 วรวิทย์ รามศรี ได้ศึกษาพืชที่มีระบบท่อลำเลียงบริเวณน้ำตก กะโรม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเลือกสำรวจและเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้บริเวณ 2 ข้างริมลำธารด้านละ 100 เมตร ตลอดความยาวของน้ำตก ได้ตัวอย่างพันธุ์ไม้ 220 ชนิด 174 สกุล 81 วงศ์ พร้อมจัดทำรูปวิธานสำหรับ ตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ คำบรรยาย และวาดภาพที่สำคัญ ๆ ประกอบ

เดือนมกราคม พ.ศ.2530 - มีนาคม พ.ศ.2531 พวงเพ็ญ ศิริวิทย์ ได้สำรวจพืชวงศ์จิงในบริเวณภาค ได้ ได้จำนวน 44 ชนิด 11 สกุล โดยทำรูปวิธานสำหรับตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ คำบรรยาย และมีรูปถ่ายที่สำคัญ ๆ ประกอบ

เดือนสิงหาคม พ.ศ.2530 - เมษายน พ.ศ.2533 ศุภชัย วิจารณ์ญาณ ได้ศึกษาทางอนุกรมวิธานของไม้ยืนต้นในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี เนื้อที่ 600 ไร่ ผลการศึกษามีพันธุ์ไม้ยืนต้น 28 วงศ์ 84 ชนิด

ปี ค.ศ.1990 Kai Larsen ได้รายงานโครงการร่วมสำรวจพรรณพฤกษชาติประเทศไทยระหว่างไทยกับเดนมาร์ก โดยทำการสำรวจบางพื้นที่ของแต่ละจังหวัดทางภาคใต้ ดังนี้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา สตูล ตรัง พัทลุง นราธิวาส และยะลา

ปี พ.ศ.2532 จำลอง เพ็งคล้าย และคณะ ได้สำรวจ ศึกษาและวิจัยพรรณไม้ป่าพรุ จังหวัดนราธิวาส โดยทำแนวสำรวจมาตรฐานยาวประมาณ 5 กม. เก็บพรรณไม้ 2 ช้างแนวสำรวจ รวมทั้งปริมาตรผลโดยรอบ ใช้เวลาศึกษาวิจัย 6 ปี เพื่อให้ได้ตัวอย่างพันธุ์ไม้ครบถ้วน พบพันธุ์ไม้ทั้งสิ้น 470 ชนิด และพบครั้งแรกในประเทศไทย 50 ชนิด

เดือนเมษายน พ.ศ.2534 - กรกฎาคม พ.ศ.2535 อุไร คำศรี ได้ศึกษาพืชผักพื้นเมือง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จำนวน 137 ชนิด 99 สกุล 51 วงศ์ มีคำบรรยาย และภาพถ่ายประกอบ

ปี พ.ศ.2535 จำลอง เพ็งคล้าย ได้ศึกษาและรวบรวมพันธุ์ไม้ในสวนป่าสิริกิติ์ ภาคกลาง จังหวัดราชบุรี จำนวนทั้งสิ้น 148 ชนิด

เดือนตุลาคม พ.ศ.2535 - กันยายน พ.ศ.2536 ทวีศักดิ์ บุญเกิด และคณะ ได้สำรวจสังคมพืชบริเวณวนอุทยานวิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ หวังอ้อ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวบรวมพันธุ์ไม้หายากที่มีเนื้อเยื่อลำเลียง ได้จำนวน 184 ชนิด 162 สกุล 81 วงศ์ พบไลเคนส์ พวงฝอยกลม 1 ชนิด ที่เป็นรายงานการพบครั้งแรกของป่าชายหาดของไทย

จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นการสำรวจและเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้แบบไม่ต่อเนื่องเฉพาะพื้นที่ หรือเป็นการสำรวจและเก็บตัวอย่างแบบสุ่มเท่านั้น ซึ่งมีเป็นจำนวนน้อยมากที่เป็นการสำรวจและเก็บตัวอย่างอย่างต่อเนื่องเฉพาะพื้นที่ หรือเป็นการศึกษาทางอนุกรมวิธานของพันธุ์ไม้เฉพาะพื้นที่แต่ละแห่ง ที่ยังทำไม่ได้ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เมื่อเทียบกับจำนวนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เป็นอุทยานแห่งชาติ หรือวนอุทยาน ในภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้ ที่มีจำนวนมากถึง 60 แห่ง (กรมป่าไม้, 2535 & 2537) และเมื่อพิจารณาพื้นที่บริเวณวนอุทยานป่ากลางอ่าว อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้วไม่ปรากฏว่าเคยมีการศึกษาทางอนุกรมวิธานของพันธุ์ไม้คอกอย่างต่อเนื่องมาก่อน ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่เป็นป่าขางนาที่ยังคงสภาพ

ป่าคอนช้างสมบูรณ์ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลเพียงแห่งเดียวของภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ ที่ควรเร่งส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และป้องกันอย่างจริงจัง จึงได้เลือกวนอุทยานป่ากลางอ่าวแห่งนี้เป็นที่ศึกษา.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย